

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Bp.

(Hely)

1944. J. I.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

1870/1944

Személy

Jegyzetek a városrendezési tervek megalkotásához:

Hogyan született meg Pest és Buda egyesülése?

Amikor a politikusok még azon vitáztak, hogy Pest vagy Buda kapja meg a pályangyertes címet!

Ha szép Budapestünkre gondolunk, vajjon eszünkbe jut-e, hogy a most virágkorát élő magyar főváros, melyben ma, hála a sorsnak, nemetiszocialista magyar szívek dobognak, hogy a „kicifrált ködjövendőt” valóságra váltsák, azt a jövendő, amelyért annyi jó magyar vár és verejték folyt el a mai napra — vajjon tudjuk-e mindnyájan, milyen erők és milyen érdekek hozták létre a mai ragyogó Budapestet, akit a külföld sajtója is a Duna királynőjének nevez. Ha lapozgatunk a régi aktákban, érdekes adatokra bukkanunk, amely adatok alapján tiszta képet kapunk arról, milyen kohóban formálódott ilyen drága, nemes fém — a ma már magyar, nemzeti Budapest.

1370-ben, mondják a régi írások — egy képviselő érdekes tervet vetett föl a Képviselőház egyik ülésén: Mi lenne, ha Pest, Buda és Óbuda egyesülnének — s ebből a házasságból megszületne végre az a régen óhajtott nagyváros, mely

méltóképpen reprezentálná az ország fővárosát!

Az eszme (akkor) fölötté pikánsan hangzott s egyrészt élénk helyeslést, másrészt — különösen az érdekelt városok részéről — viharos ellenkezést váltott ki. A haladó szellemű honatyák és egyéb közeleti kapacitások élénken helyeselték, míg az érdekelt városok képviselői viharosan tiltakoztak az egyesülés terve ellen. Ami érthető is volt, mert az érdekelt városok, hogy az egyesülés egyúttal egységes közigazgatást is jelent s két város a harmadik javára — s ez kétségtelenül az ifjú Pest lenne — elveszti függetlenségét. Ami nem kis dolog, lévén minden város valóságos kiskirályság közigazgatási szempontból abban az időben.

Mondom az ötlet alaposan föl-kavarta az addig békés városok nyugalmát s Buda és Pest, nemkülönben Óbuda is kezdett fölbolygatni méhkasokhoz hasonlítani.

A képviselő urak és egyéb közeleti előkelőségek

s a 75 pesti, budai és óbuda-i polgárok egész nap ankéteztek, tárgyaltak, vitatkoztak, veszekedtek, érveltek és menüydörögtek is ott, ahol az okos szó nem segített. De mindez hiába történt. A magot elvetették s a fácska terebélyesedni kezdett. Nem lehetett a kérdést levetni a napirendről.

Egyszer csak ott találták magukat a mélyen tisztelt ankétező bizottságok, — hogy-hogy, hogy nem — már az egyesülendő városok közös, új címeréről ankéteznek. Addig-addig kószolgatták, kerülgették a forró kását, amíg végre izleni kezdett.

— El nem is olyan rossz idea! — mondták a halandóbb szelleműek.

— Csatlakozzunk mi is. Nagyobbak és erősebbek leszünk. — Ez a vélemény azután hólabdaszerűen terjedt. Egyszer csak ottaláta magát mindenki, hogy szinte örül az eddig annyira ellenezett egyesülésnek.

Tóth Vilmos, az akkori belügyminiszter ágált legjobban

az egyesülés terve mellett. Szinte már látta maga előtt a világvárossá fejlődött, hatalmas Budapestet (hátha még a zsidólaritott Budapestet láthatta volna?), melynek születésénél bábkodott. Az egyesülés legfőbb ellenzője viszont Szentkirályi Móric volt, Pest egykori főpolgármestere, aki többek között is főhozta érvel, hogy az erősen németesítő Buda és Óbuda el fogja németesíteni az ifjú, akkor még gyerekcipőben járó Pestet. (Hogy ez milyen nevéstéses érv volt, ma láthatjuk igazán.) Makacs ember volt Szentkirályi Móric, aki mint kevesen tudják, csak azért hagyta el tekintélyes állását, mert nem szívolhette Thaisz Elekét, a rendőrség akkori főkapitányát. Ez a makacs ember érvelt, agított legjobban az egyesülés ellen. Hirtelen zott arra is, hogy Buda tömörített adósságát majd Pestnek kell kifizetnie s egy ilyen lépés egy város életében egyenlő a teljes csőddel.

Buda részéről Andaházy László és Gombár Tivadar érvelt az egyesülés ellen. A nagy hangvételben

várta Óbuda is szót. Kert, Harrer Pál polgármester (ő volt Óbuda utolsó polgármestere) is viharosan tiltakozott a terv ellen. Vitatkoztak, ankéteztek, végül is a képviselőház határozott: a három város Budapest néven egyesülni fog.

A képviselőház majd egy évig tárgyalt — a bizottságokból karöltve — az új főváros költségvetését és közigazgatási tervzetét. Így került tárgyalás alá az új város léteztendő címeré is, mert hiszen arra gondolni sem lehetett, hogy három város régi címere szimbólizálja az új születendő nagyváros címerét. Összeült hát azonnal egy szótár-tól álló bizottság, hogy a fölmerült kényes és fontos kérdés alattalan megválaszolja.

Am ezeknél a tárgyalásoknál újabb ellentétek merültek föl. Respektíve: az elsőégi igények miatt. A bizottság által kiírt címertervezet-pályázatra beérkezett pályamű-

vek ugyanis nem nyerték meg egyik városérdekképviselőtnek tetszését sem. Vagy azért nem volt jó a címer, nem reprezentálta egységesen az egyesült városok érdekeit háttérbe szorítván Pest javára az elsőéget elsőéges jogán magának követelő Buda — vagy Pest érezte magát sértve, mert a címertervező tulságosan is kedvezett az új város-névben (Budapest) ugyanis elsőnek szereplő Budának.

Amíg Pest és Buda így hangoskodtak

az elsőségi jogért, addig szegény Óbuda valahogyan egészen kiszorult a címtervekéből. Buda és Pest tornyos várkastélyával, ősi címerével egyformán szerepelt az új közös címeren, de Óbuda ugyancsak ősi címerliliomát egyik heraldikus sem tervezte bele az új címerbe. Egészen megfélekedtek a háttérben szerénykedő íbolyáról, illetve óbudai liliomról. Ezért aztán a bíráló bizottság az összes beérkezett címterveket kénytelen volt elvetni, mert végre a magára eszénelt Óbuda is hallatta szavát.

A bizottság: Rómer Flóris, Horváth Árpád, báró Nvray Albert és Dobleszky Ignác tehát gondolt nagyot és merészet. Miért ne ők, szakértők csinálják meg új címet, ahelyett, hogy rosszul sikerült pályaműveket bírálják? A tervet tetőkövette. A négy tudós nekiült a rövid idő alatt megtervezte az új címet. Hatalmas pajzsot rajzoltak melyet közepén széles sáv — a Dunát szimbolizálta — osztott ketté. A pajzs felső részében helyezték el ezután Buda ősi, háromtornyú várkastélyát, míg a pajzs alsó részébe Pest egytornyú várkastélyát került. A címer tetején a magyar Szent Korona helyezkedett el, a pajzsot jobbról Pest városa I. Lipó császárral, a balról Buda ősi oroszlánja tartja.

A tudósok szerint — legnagyobb megelégedésükre — elkészíttek az új címerrel. Am örömtük korainak bizonyult. A megelégedés nem volt általános. Sőt, óriási felzúdulás követte a címer tervének a megjelenését. Buda, Pest és nem utolsósorban Óbuda szinte unisónó szórta a szidalmakat, bírálatokat az új címer tervezőinek fejére.

— Hogyisne! — lázadtok a pestiek. — Minket így kismennyi legradálnál. Még hogy Buda várkastélyát került a címer felső részébe és a mi kastélyunk alulra szoruljon. Ezt nem tűrhetjük. Pest a nevesebb a szabb, az erősebb fejlődésképebb. Pestét illeti mindenképpen az elsőség.

A budaiak gúnyosan mosolyogtak

A pestiek hangoskodásán. Ősi származásukra hivatkoztak s jogukat hangoztatták Hogyisne. Az ő jogukat már Zápolya János király is elismerte aképpen, hogy 1553-ban nemese levelet adott a városnak: Hol vannak ettől a porvannú pestiek? Hiszen Pest csak 1703 óta szá-

bad királyi város. A Zápolya János oroszlánja még már 150 évvel ezelőtt ott ágaskodott a szabad Buda címerének háromtornyú várkastélyának tetején, három lábát három emberfejen nyugtatva, míg a negyedikben piros zászlót tart. A pestiek griffmadara százötvenévvél később született csak. — Azán rem is ma is az olyan — csak lódtak a budaiak, — amelyik négy lábán jár, mint a kutya és bozontos farka van. Aféle se madár, se oroszlán szerzet. —

Am hiába volt minden gúny. A márközésben Pest, az ifjú Pest győzött. Egytornyú várkastélyát a fiatalabb és erősebb jogán a címer felső részébe helyeztették s így Buda mégis leszorult az elsőségről. Sőt, Pest odáig merészkedett, hogy bírálat tárgyává tette Buda oroszlánjának hosszú nyelvével is s a griff-

madarának is nyelvet festetett. Hadd öltögesse egymásra az egyenlőség alapján.

A parázs címer-vita közepette mindenki megfélekedezett magint Óbudáról. Ő, szegény csak várta csöndben a fejleményeket s közben szomorúan állapította meg, hogy végül is teljesen kiszorult a címer-ről. Az ő jelenlétét nem hogy ősi címerlilioma, de még egy szál füvecské sem jelezte az új címerben. Ebbeli jogos keservének végre is hangot adott. A vitákozók — Pest és Buda — ráeszméltek a mulasztásra s a méltányosság alapján még egy kaput töretek a most már véglegesen a címer alsó részébe szorult budai ősi várkastélyon. Ez a kapu szimbolizálta azután Óbudát. A határozatba a szerény Óbudának — ha tetszett, ha nem — bele kellett nyugodnia zúgolódás dikül.

A címer vita szerencsés lezárásával azután megtörtént a nagy egyesülés. Buda, Pest és Óbuda Budapest néven egy várossá alakult. Nőtt, gyarapodott s az idők folyamán királyi szépségű fővárossá fejlődött. Büszkén terül el a hatalmas Duna két partján s a külföldiek, akik itt járnak, nem győzik csodálni nemes szépségét. A főváros ma több, mint másfélmillió lakost számlál és az új nemzetiszocialista kormányzat programjába vette, hogy erősen fejlesszi majd nem-

csak közigazgatását, hanem az éppoly fontos, vagy mégfontosabb művészetét és kulturáját is.